

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa K. K.
przeciwko Przedszkolu nr [...] Przedszkole w W. i Przedszkolu nr [...]1 w W.
o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10
kwietnia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej
Górze
z dnia 30 grudnia 2022 r., sygn. akt IV Pa 66/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od K. K. na rzecz Przedszkola nr [...] w W. i Przedszkola nr [...]1 w W. kwoty po 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu Przedszkolu nr [...] w W. powódka K. K. domagała się uznania za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego 27 września 2021 r., a w przypadku upływu okresu wypowiedzenia, przywrócenia powódki do pracy w pozwanym na dotychczasowych warunkach.

W pozwie skierowanym przeciwko pozwanemu Przedszkolu nr [...]1 w W. powódka K. K. domagała się uznania za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego 27 września 2021 r., a w przypadku upływu okresu wypowiedzenia, przywrócenia powódki do pracy w pozwanym na dotychczasowych warunkach.

Wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2022 r. Sąd Rejonowy w Nowej Soli:

I. przywrócił powódkę do pracy w pozwanym Przedszkolu nr [...] w W. na dotychczasowych warunkach;

II. przywrócił powódkę do pracy w pozwanym Przedszkolu nr [...]1 w W. na dotychczasowych warunkach;

III. zasądził od pozwanego Przedszkola nr [...] w W. na rzecz powódki kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

IV. zasądził od pozwanego Przedszkola nr [...]1 w W. na rzecz powódki kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

V. odstąpił od obciążania pozwanych kosztami sądowymi.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze zmienił zaskarżony przez pozwane wyrok Sądu Rejonowego:

a) w punktach I i III w ten sposób, że zasądził od pozwanego Przedszkola nr [...] w W. na rzecz powódki K. K. kwotę 8.676 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2022 r. a w pozostałym zakresie oddalił powództwo wobec tego Przedszkola w pozostałym zakresie;

b) w punktach II i IV w ten sposób, że zasądził od pozwanego Przedszkola nr [...]1 w W. na rzecz powódki K. K. kwotę 6.075 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2022 r. a w pozostałym zakresie oddalił powództwo wobec tego Przedszkola;

2. oddalił w pozostałym zakresie apelację pozwanego Przedszkola nr [...] w W.,

3. oddalił w pozostałym zakresie apelację pozwanego Przedszkola nr [...]1 w W.,

4. zniósł wzajemnie koszty procesu za obie instancje.

W sprawie ustalono, że powódka od 2 stycznia 2008 r. była zatrudniona na podstawie dwóch odrębnych umów o pracę na czas nieokreślony na stanowisku specjalisty do spraw kadr i płac w pozwanym Przedszkolu nr [...] w W.e w wymiarze 0,6 etatu, i w pozwanym Przedszkolu nr [...]1 w W. w wymiarze 0,4 etatu.

Zakresy czynności powódki u obu pracodawców były takie same. Zgodnie z zakresami czynności, powódka od poniedziałku do środy w godzinach od 7:00. do 15:00 zobowiązana była świadczyć pracę na rzecz Przedszkola nr [...], a od czwartku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00 na rzecz Przedszkola nr [...]1. Na mocy porozumienia zmieniającego z 2 stycznia 2008 r. powódce zostały dodatkowo powierzone obowiązki starszego inspektora w zakresie wykonywania zadań służby bhp. Zgodnie z informacjami o warunkach zatrudnienia z 4 września 2017 r. i z zakresami czynności podpisanymi przez powódkę 20 grudnia 2020 r., powódka zobowiązana była od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 11:48 świadczyć pracę na rzecz pozwanego Przedszkola nr [...], a od poniedziałku do piątku w godzinach od 11:48 do 15:00 - na rzecz pozwanego Przedszkola nr [...]1. W pewnym momencie powódka uzgodniła z dyrektorkami obu Przedszkoli, że miejscem świadczenia przez nią pracy będzie Przedszkole nr [...].

Od 2016 r. powódka jest członkiem NSZZ S. i pełni funkcję przewodniczącej Komisji Międzyzakładowej NSZZ S. Powiat W. Powódka na mocy uchwały Zarządu Komisji Międzyzakładowej NSZZ S. Powiat W. jest osobą upoważnioną do reprezentowania tej organizacji związkowej wobec pracodawców.

Od 2018 r. powódka pełni funkcję radnego w Radzie Miejskiej w W. Powódka uzyskała mandat radnego jako kandydatka Komitetu Wyborczego Wyborców K. A., który to Komitet po wyborach uzyskał większość w Radzie Miejskiej w W., a K. A. został wybrany na stanowisko Burmistrza Miasta i Gminy W. Krótco po wyborach powódka przeszła do opozycji w Radzie Miejskiej w W.

W dniu 27 września 2021 r., po upływie kilkumiesięcznego okresu niezdolności powódki do pracy z powodu choroby, powódka otrzymała od obu pozwanych jednobrzmiące pisma w sprawie wypowiedzenia umowy o pracę. Pisma wskazywały, że przyczyną wypowiedzenia jest utrata zaufania spowodowana „działaniem polegającym na wprowadzaniu w błąd pracodawcy co do okoliczności odpracowywania usprawiedliwionych nieobecności w pracy, podejmowaniu działań

utrudniających przeprowadzenie kontroli w miejscu pracy, to jest odmowa udostępnienia akt osobowych na potrzeby przeprowadzanej kontroli, dokonywanie wstecznych zmian systemowych po przeprowadzonej kontroli w systemie V., odmowa zwrotu nienależytego nienależnie pobranego wynagrodzenia, błędy i zaniedbania w wykonywaniu obowiązków pracowniczych, które zostały ujawnione na skutek przeprowadzonej kontroli oraz późniejszego audytu, kwestionowanie decyzji pracodawcy, wymuszanie możliwości odrobienia godzin wyjść usprawiedliwionych nieobecności w pracy”.

W dniu 22 marca 2021 r. zapadła uchwała Rady Miejskiej w W. nr [...] w przedmiocie zgody na rozwiązanie stosunku pracy z powódką.

W dniu 29 czerwca 2021 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wlkp. wydał postanowienie o wstrzymaniu wykonania uchwały nr [...]

Wyrok Wojewódzkiego Sadu Administracyjnego w Gorzowie Wlkp., sygn. akt II SA/Gop 509/21, oddalający skargę powódki na uchwałę, zapadł 21 października 2021 r.

Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 29 czerwca 2021 r. zostało doręczone już po złożeniu wypowiedzeń przez pozwanych.

Z tych względów, w ocenie Sądu Okręgowego, nie doszło do naruszenia przez pozwane art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 40).

Sąd wskazał natomiast, że pozwane naruszyły art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 854), gdyż Zarząd Regionu NZSS „S.” w Z., pismem z 6 marca 2021 r., negatywnie ustosunkował się do zamiaru rozwiązania umowy o pracę.

W ocenie Sądu Okręgowego, przewinienia powódki, opisane w oświadczeniu woli pracodawców, z pewnością uzasadniają rozwiązanie umowy o pracę co najmniej za wypowiedzeniem, mają bowiem ciężki charakter. Powódka w stopniu rażącym nadużyła udzielonego jej przez pracodawców zaufania. Uzyskała bowiem zgodę na opuszczanie pracy, samodzielne rozliczanie swojego czasu pracy i swobodne odpracowywanie tego czasu według swoich preferencji. Mimo to, nie odnotowywała swoich wyjść, a po kontroli przedstawiła dane niezgodne z

rzeczywistością. Konfrontacja danych z billingiem załączania alarmu niezbiecie wykazała tę nieprawidłowość. Co więcej, doprowadziło to do ujawnienia nadpłaty wynagrodzenia. Powódka zaś odmówiła nie tylko dokonania ostatecznej korekty ewidencji czasu pracy, ale też zwrotu nienależnych świadczeń.

Takie postępowanie powódki stanowi rażące naruszenie podstawowych obowiązków pracownika przez: nieusprawiedliwione, w pełni świadome niewykonywanie umówionej pracy; wprowadzanie pracodawcy w błąd co do czasu pracy; pobieranie nienależnego wynagrodzenia i odmowę jego zwrotu. Chodzi tu więc o obowiązki wynikające choćby z art. 100 § 2 pkt 1, 2, 4 i 6 k.p. Naruszenia te są w pełni zawinione przez powódkę.

Biorąc pod uwagę rodzaj naruszeń podstawowych obowiązków pracowniczych, skalę tych naruszeń oraz postawę powódki, Sąd Okręgowy uznał, że ograniczenie ochrony związkowej poprzez zastosowanie art. 8 k.p. jest w niniejszej sprawie w pełni zasadne.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy nie uwzględnił żądania przywrócenia do pracy, ale zasądził od pozwanych na rzecz powódki odszkodowania na podstawie art. 45 k.p. i art. 47¹ k.p.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku powódka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 8 k.p., przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie na skutek uznania, że w przedmiotowej sprawie przywrócenie do pracy powódki byłoby niezgodne z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy z ochrony przewidzianej w tym przepisie prawa powinna korzystać przede wszystkim strona postępująca w sposób nienaganny i sama dochowująca wszelkich zasad współżycia społecznego łączących strony stosunku pracy, co doprowadziło do niezasadnego nadużycia instytucji prawnej przewidzianej w tym przepisie, albowiem zasądzając odszkodowanie za „niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy” Sąd drugiej instancji potwierdził naruszenie przez pozwanych nie tylko zasad współżycia społecznego, ale wprost norm prawnych, „a mimo to niezasadnie udzielił ochrony prawnej stronie pozwanej”, odmawiając przywrócenia do pracy powódce;

2) art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie na skutek niezapoznania się z całością zgromadzonego materiału dowodowego i niezasadne przerzucenie ciężaru dowodu na powódkę w kwestii braku uregulowania zasad odpracowywania usprawiedliwionych nieobecności przez pracownika, za co dyrektorki obu przedszkoli zostały dyscyplinarnie ukarane przez organ prowadzący, podczas gdy orzecznictwo i doktryna w tej kwestii jednoznacznie wskazują, że przy tego rodzaju niedopełnieniu obowiązków przez pracodawcę, ciężar dowodu co do okoliczności wskazanych w wypowiedzeniu pracownikowi stosunku pracy leży wyłącznie po stronie pracodawcy.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na:

1. oczywistą zasadność skargi kasacyjnej - w zakresie naruszenia art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. - wobec nieuprawnionej zmiany rozkładu ciężaru dowodu w zakresie wykazania niewprowadzenia do regulaminów pracy postanowień określających zasady odpracowywania usprawiedliwionych nieobecności w pracy przez pracownika sprawującego jednocześnie mandat radnego, za co dyrektorki obu przedszkoli zostały dyscyplinarnie ukarane przez organ prowadzący, co z kolei wynika z braku rozpoznania przez Sąd drugiej instancji całego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie materiału dowodowego, ze szczególnym uwzględnieniem materiału dowodowego wniesionego do niniejszej sprawy przez stronę powodową, co stanowi ciężkie naruszenie prawa materialnego, jako że oczywiste pozostaje, że gdyby Sąd drugiej instancji nie popełnił tego błędu, to w sprawie zapadłby inny wyrok (kwestia nie dotyczy tyle samego naruszenia, ale skutków z niego wynikających);

2. potrzebę wykładni przepisu prawnego wywołującego rozbieżność w orzecznictwie sądów powszechnych, tj. art. 8 k.p. przez ustalenie, czy w sprawach ze stosunku pracy wchodząca w skład zasad współżycia społecznego zasada „czystych rąk” jest obowiązująca i jeśli jest obowiązująca, to w jakim zakresie oraz czy istnieje możliwość jej przełamania, a jeśli istnieje, to jakie warunki muszą zostać spełnione, by to nastąpiło.

W ocenie skarżącej, „Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia również precedensowy charakter współwystępujących zagadnień oraz instytucji prawnych: nadużycia praw podmiotowych, szczególnej ochrony pracownika,

ciężaru dowodu oraz tzw. „immunitetu radnego” wynikającego z art. 25 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. z dnia 4 listopada 2022 r., Dz.U. z 2023 r. poz. 40)”.

W uzasadnieniu wniosku skarżąca stwierdziła, że w przedmiotowej sprawie zachodzi konieczność dokonania wykładni przepisu prawa, tj. art. 8 k.p., którego stosowanie wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów. Na kanwie tej sprawy problematyczne stało się zastosowanie art. 8 k.p. i udzielenie na tej podstawie ochrony prawnej stronie, która w związku z bezspornymi okolicznościami sprawy, wobec strony przeciwnej sama nie dochowała nie tylko zasad współżycia społecznego, ale naruszyła przepisy powszechnie obowiązującego prawa.

Wywiodła, że: „Wypracowane do tej pory stanowisko sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego wskazuje, że w pierwszej kolejności strona niepostępująca lojalnie wobec drugiej strony nie może z takowej ochrony korzystać, a jeżeli obie strony nie były wobec siebie lojalne i nie postępowały zgodnie z tymi zasadami, to może dojść do przełamania tzw. „zasady czystych rąk” jedynie wówczas, gdy istnieje zdecydowana dysproporcja pomiędzy poziomem niełojalności i naruszeniem zasad współżycia społecznego na niekorzyść jednej ze stron stosunku pracy. Brak jednakże dalej idących wskazań i mierników pozwalających na ocenę takowej sytuacji - nie odniósł się do tego również Sąd II-instancji, który z niewiadomych przyczyn w uzasadnieniu wyroku, gdy wypowiadał się co do tej części sprawy, całkowicie pominął fakt niedochowania zasad współżycia społecznego przez pozwane, co może spowodować błędny pogląd na przedmiotową sprawę poprzez sugestie, że pozwane dochowały w sprawie zasad współżycia społecznego, przy jednoczesnym naruszeniu przepisów powszechnie obowiązującego prawa, za które Sąd w zaskarżonym wyroku przyznał powódce odszkodowanie od obu pozwanych”.

Pozwane Przedszkola, w odpowiedzi na skargę, wniosły:

(-) o odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak spełnienia wymagań ustawowych ujętych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., bowiem skarga kasacyjna powódki zawiera niedopuszczalne żądanie zmiany wyroku w zaskarżonej części, podczas gdy powódka winna sformułować wniosek kasacyjny zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 3

k.p.c., to jest żądać uchylenia lub uchylenia i zmiany orzeczenia w zaskarżonej części wyroku Sądu Okręgowego,

(-) ewentualnie o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od powódki na rzecz każdego z pozwanych kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności, odnosząc się do wniosku pozwanych dotyczącego odrzucenia skargi kasacyjnej, należy zauważyć, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 maja 2017 r., III CZP 2/17 (OSNC 2018 nr 2, poz. 16) wyjaśnił, że oczywista niedokładność pisma procesowego spełniającego wymagania formalne środka odwoławczego (środka zaskarżenia) przysługującego od objętego zaskarżeniem orzeczenia, nie stanowi przeszkody do nadania mu właściwego biegu, także wtedy, gdy zostało sporządzone przez zawodowego pełnomocnika. Skoro zatem Sąd Najwyższy przez oczywistą niedokładność pisma procesowego niestanowiącą przeszkody do nadania mu właściwego biegu rozumie błędne oznaczenie środka odwoławczego, to tym bardziej pojęciem tym należy objąć oczywistą omyłkę pisarską zawartą we wniosku kasacyjnym. Konstatacja ta jest zasadna również z tego względu, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, oczywiste niedokładności w sformułowaniu konstrukcyjnych elementów środka zaskarżenia nie prowadzą do jego odrzucenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 grudnia 2012 r., II PZ 35/12, LEX nr 1619779 i z dnia 29 marca 2007 r., II PZ 9/04, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 194).

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów

występuje wtedy, gdy określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni bądź gdy jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK104/08, LEX nr 42436, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Należy wskazać, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 marca 2019 r., II PK 332/17 (OSNP 2019 nr 12, poz. 143), odnośnie do art. 8 k.p., wyjaśnił, że zawarta w tym przepisie klauzula generalna zwana niekiedy „klauzulą nadużycia prawa”, ma swoje historyczne ugruntowanie, a jej odpowiedniki można znaleźć w systemach prawnych wielu państw. Na podstawie tego przepisu każde działanie albo zaniechanie może być uznane za nadużycie prawa, jeśli występuje jedna z dwóch przesłanek: obiektywna sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub obiektywna sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Trzeba jednak pamiętać, że art. 8 k.p., po pierwsze, dotyczy nadużycia a nie naruszenia prawa oraz, po drugie, odnosi się do nadużycia prawa podmiotowego, które ma naturę cywilnoprawną (w szerokim rozumieniu). Skoro hipotezą normy art. 8 k.p. objęte są przypadki nadużycia a nie obrazy prawa, to regulacja ta nie dotyczy sytuacji, gdy określony podmiot narusza przepisy prawa materialnego. Konstrukcja ta obejmuje właśnie przypadki, w których zachowanie określonego podmiotu spełnia formalnie wszystkie wymagania przewidziane przepisem prawa, natomiast z innych - pozaprawnych - względów (np. społecznych czy moralnych) zachowanie to nie zasługuje na ochronę prawną (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 135/10, Monitor Prawa Pracy 2011 nr 9, s. 475 oraz postanowienie z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11, LEX nr 1408141). Treść klauzuli generalnej zawartej w art. 8 k.p. ujęta jest przedmiotowo, a nie podmiotowo. Nie kształtuje ona praw podmiotowych, nie zmienia i nie modyfikuje praw, jakie wynikają z innych przepisów prawa. Przepis ten upoważnia sąd do oceny, w jakim zakresie, w konkretnym stanie faktycznym, działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie jego prawa i nie korzysta z ochrony prawnej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lipca 2009 r., I PK 48/09, LEX nr 529757; z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 78/10, LEX nr 725005; z dnia 12 stycznia 2011 r., II PK 89/10, LEX nr 737386; z dnia 2 października 2012 r., II PK 56/12, LEX nr 1243024). Nie jest przy tym możliwa taka wykładnia art. 8 k.p., która zawierałaby swoiste wytyczne, w jakich (kazuistycznych) sytuacjach sąd powszechny miałby uwzględnić albo nie uwzględnić zarzutu sprzeczności żądania pozwu z tym przepisem. Stosowanie art. 8 k.p. (podobnie jak art. 5 k.c.) pozostaje zatem w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności

konkretnej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 283).

Z tych samych przyczyn nie można wypowiedzieć się w kwestii kryteriów czy możliwości ograniczenia stosowania art. 8 k.p. z uwagi na zasadę „czystych rąk”, zgodnie z którą na nadużycie przez jedną ze stron prawa podmiotowego może skutecznie powołać się tylko ten, kto sam nie narusza zasad współżycia społecznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2016 r., I PK 134/15, LEX nr 2050669).

Dodać jedynie można, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zasada ta jest dostrzegana już od dawna, bowiem już w uchwale z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85 (OSNC 1985 nr 11, poz. 164) stwierdzono, że ten, kto sam narusza prawo i zasady współżycia społecznego nie może powoływać się na okoliczności przemawiające za jego ochroną w ramach art. 45, jak i 8 k.p., co potwierdzono w wielu późniejszych orzeczeniach (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2011 r., I PK 239/10, LEX nr 896460, czy z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 135/10, LEX nr 794776).

Jednakże zasada ta stosowana w wersji rygorystycznej prowadzić mogłaby do rozstrzygnięć niesprawiedliwych, w których drobne naruszenia reguł postępowania byłyby praktycznie zrównywane z rażącymi pogwałceniami zasad współżycia społecznego. Stąd regułę tę uzupełnia stanowisko judykatury nakazujące dokonywać dokładnego ustalenia wszystkich okoliczności sprawy i porównania, rozważenia i ocenienia zachowania się obu stron, w kontekście słuszności powoływania się na jedną z nich na tle art. 5 k.c. lub art. 8 k.p., jako podstawę swej obrony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 maja 2020 r., I PK 145/19, LEX nr 3028843; wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 stycznia 2023 r., III PSKP 2/22, OSNP 2023 nr 8, poz. 82).

Zatem wyjaśnione zostało już w orzecznictwie, że zasadę czystych rąk nie należy stosować bez automatyzmu, lecz przy konieczności rozważenia całokształtu okoliczności sprawy i porównania zachowań stron oraz stopnia, w jakim każda z nich naruszała reguły uczciwego postępowania.

Skarżąca wskazała także na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach

wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca w ogóle nie ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi ani nie wykazuje jej istnienia.

Należy podkreślić, że art. 6 k.c., określający reguły dowodzenia, nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 listopada 1997 r., I PKN 375/97, OSNAPiUS 1998 nr 18, poz. 537 i z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 536/98, OSNAPiUS 2000 nr 5, poz. 176). Zasady przewidziane w tym przepisie dotyczą jedynie negatywnych skutków związanych z nieudowodnieniem przez stronę faktów, z których wywodzi ona skutki prawne (aspekt materialnoprawny rozkładu ciężaru dowodu); poza jego dyspozycją pozostaje natomiast aspekt procesowy, w tym między innymi kwestia, czy strona wywiązała się z obowiązku udowodnienia faktów, z których wywodzi określone skutki prawne. Inaczej rzecz ujmując, regulacja zawarta w art. 6 k.c. i art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. koresponduje wyłącznie z etapem, w którym odtwarza się fakty, jej wpływ na subsumcję ma charakter wtórny,

zachodzi tylko wówczas, gdy sąd uzna, że określone okoliczności faktyczne nie mają pokrycia w materialnie dowodowym. Wynika to stąd, że ciężar udowodnienia (*onus probandi*) pozwala rozstrzygnąć sprawę merytorycznie, także wówczas, gdy sąd nie zdołał w ogóle (w pewnej części) wyjaśnić stanu faktycznego sprawy. Czym innym jest natomiast sytuacja, w której sąd ocenia materiał dowodowy, kieruje się metodą poznawczą z art. 233 § 1 k.p.c., i na tej podstawie dokonuje wiążących ustaleń stanu faktycznego, które „podciągane” są pod odtworzony zakres desygnatów normy prawa materialnego. W tym wypadku nie dochodzi do właściwego lub niewłaściwego „rozłożenia ciężaru dowodowego”.

Biorąc zaś pod uwagę, że wedle argumentacji skarżącej, do naruszenia art. 6 k.c. miałyby dość przez to, że Sąd „nie wziął pod uwagę szeregu dowodów powódki wskazujących na jej faktyczne opracowywanie usprawiedliwionych nieobecności w pracy”, to uzasadnienie to nie jest adekwatne do powołanego przepisu. Pominięcie określonych dowodów przy ustalaniu podstawy faktycznej wyroku mieści się w zarzucie naruszenia art. 382 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

[SOP]

[ms]